

Jonge Zeearenden *Haliaeetus albicilla* uitgevlogen in Drenthe in 2022

Aaldrik Pot & Hans Dekker

In Drenthe zijn in 2022 voor het eerst sinds mensenheugenis jonge Zeearenden uit een ei gekropen. In het Fochteloërveen/boswachterij Veenhuizen (hierna veenpaar) vloog op 25 juli één jong uit. Ook in Zuid-Drenthe (Landgoed De Vossenbergr-Geeserstream) dook aan het eind van het broedseizoen een paar op met een jong. En dat was met zekerheid niet hetzelfde paar als in het Fochteloërveen...

'Er staan ons spannende tijden te wachten', werd er geschreven toen het paartje Zeearend in de Oostvaardersplassen in 2010 voor de vierde maal op rij één of meerdere jongen had grootgebracht (de Roder & Bijlsma 2010). De voorspelde uitbreiding zette in de jaren daarna inderdaad door met een tweede Nederlandse broedpaar in het Lauwersmeer in 2010. In het noorden van het land volgden daarna broedgevallen in het Zuidlaardermeergebied (Gr) en de Alde Feanen (Fr). In 2021 broedden er in Nederland in totaal 22 paren (www.werkgroepzeearend.nl). Drenthe bleef achter, ondanks dat er al enkele jaren verdachte (sub)adulte paren rondhingen in De Onlanden, het Fochteloërveen en Zuid-Drenthe.

Aanloop van het veenpaar

De laatste jaren werden er geregeld, helaas ongeringde, adulte en subadulte Zeearenden waargenomen in en rond het Fochteloërveen. In 2018 leek er sprake van paarvorming: een adulte man en vrouw werden regelmatig jaarrond in het gebied gezien. Op foto's die gepost zijn op waarneming.nl is goed te zien dat beide vogels adult waren (volledig gele snavel, wittige kop- en halsveren, volledig witte staartveren). Tegelijkertijd werd in die periode ook geregeld een paar in De Onlanden waargenomen. Mogelijk ging het om hetzelfde paar als het veenpaar. Uit eigen waarnemingen en die van zeearendvolgers in De Onlanden bleek dat de vogels tussen beide gebieden pendelden. Waarschijnlijk werd het Fochteloërveen vooral als slaappleats gebruikt. Rinus Dillerop en Jan Schipperijn vonden geregeld ruiveren, braakballen en prooiresten rond de slaappleats, een voor publiek afgesloten gedeelte van het gebied. Er leek dus sprake van een territorium in Noordwest-Drenthe, maar wat de samenhang was tussen beide gebieden bleef gissen.

Het veenpaar nestelend

Begin februari 2022 werd één keer een mannetje Zeearend met een tak gezien (AP), vliegend in de richting van de latere nestlocatie aan de rand van het Fochteloërveen. Om de vogels zoveel mogelijk rust te geven, werd het reguliere veldwerk aan roofvogels

en Raven in het gebied opgeschort. Verdere aanwijzingen voor nestbouw bleven echter uit. Op 19 maart werd het gebied eenmalig kort doorzocht op een mogelijk ravennest, tevens in de hoop een glimp van een zeearendnest op te vangen. Het bleek tijdens deze ronde dat veel oude fijnsparren door de storm van eind februari waren geveld. Ook een van de vaste slaapbomen van de zeearenden was gesneuveld. Er werd geen ravennest gevonden. Er was wel een glimp van het zeearendenpaar, waarvan het vrouwtje niet volledig adult was. Het vrouwtje vloog op uit de latere nestboom, waar op dat moment nog geen nest of nest in aanbouw was te zien. Dit onvolwassen vrouwtje was al op 8 december 2021 in het gebied aanwezig, getuige een foto van Rinus Dillerop.

Foto 1. Het vrouwtje van het veenpaar. De zwarte randen aan de staartveren laten zien dat ze niet volledig adult is. Op deze foto is niet goed te zien dat de snavel nog donkere delen heeft. Boswachterij Veenhuizen, 19 maart 2022 (Foto: Aaldrik Pot). *Not yet fully adult female of Veenhuizen-pair (presumably in 5th calender-year), Forestry of Veenhuizen, 19 March 2022.*

Aan het kleed te zien ging het om een vogel in haar vijfde kalenderjaar en vierde kleed. De snavel had een donkere punt, de kop- en halsveren waren niet licht en diverse staartveren hadden nog zwarte randen. Het mannetje was wel volledig adult. Beide vogels waren ongeringd. Het bleef helaas onduidelijk wat er is gebeurd met het eerder aanwezige voladulte paar. Na de ‘vestiging’ van het huidige veenpaar, namen de waarnemingen van Zeearenden in De Onlanden verder af, maar het blijft onduidelijk of het een met het ander had te maken.

De verwachting was dat het veenpaar, vanwege de leeftijd van het vrouwtje en de mogelijke wissel van paar of paarsamenstelling niet meer tot broeden zou overgaan.

Nest- en jongenfase

Het gedeelte waar het veenpaar sliep, was van afstand (750 m tot 2 km) redelijk goed te overzien. Er werden tot in de derde week van maart geen nestbouwactiviteiten gezien of broedverdachte waarnemingen gedaan. Op 25 maart werd het paar nog samen rustend op het veen gezien (AP).

Op 2 april zag Herman Feenstra vanuit het veen, waar hij met veldwerk bezig was, tóch een groot nest in een spar. Er waren geen vogels aanwezig. Maar bij latere waarnemingen in april door onder meer Alwin Hut (AH) en Rinus Dillerop werden beide oudervogels geregeld bij of op het nest gezien. Daarmee was de eerste broedende Zeearend binnen de grenzen van de provincie Drenthe een feit.

Op 10 mei zag AH van veilige afstand (600 m, verdekt onder een grove den) met een telescoop de oudervogels vanaf de nestrand in de nestkom kijken. Vanaf zijn positie kon hij echter niet zien wat er op het nest gebeurde, maar getuige het gedrag van de oudervogels leek het alsof er op zijn minst één jong uit een ei was gekropen. Op 13 mei zag AP vanaf een andere locatie met goed zicht op het nest (1 km afstand) dat er twee donskuikens waren. Vanaf deze locatie werd het nest tussen 13 mei en 25 juli op dertien dagen in totaal 14 uur geobserveerd, gemiddeld 64 min per keer (20-139 min). Daarnaast volgde twee keer per week een korte check of de jongen nog op het nest aanwezig waren.

Foto 2. Twee kleine donskuikens op het nest die door het vrouwtje worden gevoerd, Veenhuizen, 13 mei 2022. (Foto Aaldrik Pot). *Two small chicks being fed, Veenhuizen, 13 May 2022.*

Op 26 mei zat er nog maar 1 jong in het nest. Doordat het vrouwtje in deze periode vaak op het nest zat om de jongen warm te houden, bleef onduidelijk wanneer in de tussenliggende periode het andere jong was verdwenen. Op 29 mei was de vrouw voor het eerst langere tijd van het nest af en werden geregeld voerbeurten gezien. Op 5 juni at het jong voor het eerst in de waarnemingenreeks zelf van een aangebrachte prooi.

In de loop van juni werd het jong steeds vaker langere periodes alleen gelaten. Het bleef verbazingwekkend om te zien hoe snel een grote vogel als een Zeearend na vertrek van het nest uit beeld kon verdwijnen. Indien wel aanwezig, zaten de oudervogels vaak langdurig in boomtoppen in de buurt van het nest om zich heen te kijken, te poetsen, te rekken en te strekken. Ondertussen hielden ze de omgeving scherp in de gaten. Als de oudervogels omhoog keken, vloog er geheid een andere grote roofvogel, Kraanvogel of Ooievaar over.

Op 26 juni deed het jong vleugeloefeningen en op 28 juni was het minstens twee uur alleen op het nest. De oudervogels leken afwezig. Een maand later, op 25 juli, vloog het jong succesvol uit.

Op basis van bovenstaande observaties kan het legbegin op zijn vroegst op 26-28 maart hebben plaatsgevonden. Bij een gemiddelde broedtijd van 38 tot 40 dagen (Glutz von Blotzheim *et al.* 1989) zal het eerste ei op zijn vroegst op 3 mei zijn uitgekomen. Op 10 mei deed het gedrag van de ouders op de nestrand jongen vermoeden. Op basis van onze berekeningen en observaties bedroeg de nesttijd van het jong tussen de 76 en 83 dagen. Dat komt aardig overeen met de gemiddelde nesttijd van Zeearenden van 70-90 dagen (Glutz von Blotzheim *et al.* 1989).

Nestboom en prooi(resten)

Op 28 juli brachten AH en AP een kort bezoek aan de nestlocatie om prooiresten en ruiveren onder de nestboom te verzamelen. De Zeearenden waren afwezig. Het nest zat in een sitkaspar *Picea sitchensis*, op ongeveer 23 m hoogte. De boomdiameter bedroeg 76 cm op borsthoogte. Het kiemjaar van de boom was volgens de bosopstandlegger 1934. De nestboom stond op slechts twee m afstand van een pad aan de rand van een perceel fijnspar. Afsluiting voor recreatie van dit relatief kleine bosgebied aan de rand van het veen was een goede zet gebleken, want het had een rustige en veilige broedplek opgeleverd.

Tijdens de observaties in de broedtijd werd drie keer prooiaanvoer gezien. In de vroege jongenfase betrof het twee keer een vis (soort onbekend), in de late jongenfase een vogel (mogelijk Meerkoet). Op 28 juli en op 6 oktober werden resten (veren en braakballen) onder en rond het nest verzameld van Grauwe Gans, Nijlgans, Krakeend, Kokmeeuw, Meerkoet, Holenduif en Watersnip. Daarnaast werden twee vogelbekkens, een fragment van een bovensnavel, een borstbeen en diverse loopbeenderen verzameld die werden gedetermineerd door Jørn Zeiler. Het ging om een Grauwe Gans en een Brandgans.

Helaas werden de Zeearenden, op één waarneming na, niet jagend gezien, ook niet tijdens vele fietstochtjes rond het veen. Hun jachtgebied bleef daarmee onduidelijk. In het buffergebied ten noordwesten van Ravenswoud zaten ze echter vaak te rusten. Het ondiepe water in die hoek trok grote aantallen ganzen, eenden en soms steltlopers.

Foto 3. Nestboom (sitkaspar) van Zeearend in de boswachterij Veenhuizen, 28 juli 2022 (Foto: Aaldrik Pot). *Nesting tree, a sitka spruce, of White-tailed Eagle at Veenhuizen.*

Op 22 juli zag AP een jachtvlucht van het mannetje. De vogel had (blijkbaar) ten zuidwesten van de nestlocatie in het veen gezeten en kwam met krachtige vleugelslagen omhoog. In een snelle vlucht, met pompende vleugelbewegingen, vloog de arend in oostelijke richting en verdween uit het zicht. Twee minuten later kwam de vogel in dezelfde krachtige vlucht terug met een zwarte vogel in de klauwen (grootte Meerkoet/Zwarte Kraai). De prooi werd bij het jong in het nest gesmakt. Zonder veel omhaal vloog het mannetje door en verdween binnen een paar seconden uit het zicht in het veen waar de arenden, zoals later bleek, een veelgebruikte zitpost hebben.

Ruiveren

Op 28 juli werden op de grond rond het nest meerdere ruiveren van de oudervogels verzameld. Van het vrouwtje werd een handpen (455 mm, mogelijk P3) en een armpen verzameld. Een tweede gevonden vleugelpen was eveneens van het vrouwtje. Aan de witte vlekkening op beide veren is te zien dat ze nog niet in het volledig adulte kleed was. Van (hoogstwaarschijnlijk) het mannetje werd een handpen verzameld (440 mm, mogelijk P9).

Foto 4. Ruiveren van de vrouw (1^e en 3^e van links) en de man (2^e van links). Uiterst rechts een armpen van een Nijlgans (Foto: Aaldrik Pot). *Moulted feathers of female (1st and 3rd from left) and male White-Tailed Eagle (2nd from left), plus secondary of Egyptian Goose, Forestry of Veenhuizen.*

Nestgebruik na het broedseizoen

Het idee was om op 6 oktober met hulp van Willem van Manen de nestboom te beklimmen en prooiresten op het nest te verzamelen. De jonge arend zat echter op het

nest en was, gezien de volle krop, net gevoerd. Beide oudervogels vlogen alarmerend rond de nestlocatie, wat ons deed besluiten om na het verzamelen van prooiresten onder het nest snel te vertrekken.

Het is gebruikelijk dat het nest ook na het broedseizoen nog wordt gebruikt. Bovendien wordt het bos rondom de nestlocatie nog steeds als belangrijkste slaappleaats gebruikt. Doordat de drie vogels korte tijd samen in een kijkerbeeld vliegen, kon worden afgeleid dat het jong een mannetje moest zijn. De jonge vogel was niet geringd om versterking tot een minimum te beperken, zodat er geen biometrie beschikbaar was om een en ander hard te maken.

Een mysterieus broedpaar in Zuid-Drenthe

In het zuiden van Drenthe, in het gebied tussen Dwingeloo en Oosterhesselen, werd vanaf 2019 geregeld een zeearendpaar gezien. In feite begint het verhaal van de Zuid-Drentse zeearenden nog eerder. Sinds 2017 broedde er namelijk een paar Zeearenden net buiten Drenthe in Duitsland, dat in 2018 en 2019 resp. 1 en 2 jongen tot uitvliegen bracht (med. Erik Bloeming). Een mogelijke nakomeling van dit paar was geregeld aanwezig in de regio tussen de grens en het Geeserstroombied ten oosten van het dorp Gees. In 2018 werd deze jonge arend regelmatig in een vaste boom in een lariksvak gezien, vlakbij de Geeserstroombied (med. Bert Versluys & Bert Lugtmeier; het lariksvak is later geveld). Sinds die tijd werd er vooral vanaf de herfst tot in het voorjaar een Zeearend gezien in en rond de Geeserstroombied. In die periode stonden de natte delen van het natuurgebied, zoals in de Roonboom, Bergstukken en Mepper Hooilanden, onder water en verbleven er veel watervogels. Met de wegtrek van watervogels in het voorjaar werden waarnemingen van de Zeearend schaars. Ook elders in de regio doken geregeld Zeearenden op. Zo werden in het Dwingelderveld tot max. 4 individuele exemplaren per dag gemeld (med. Joop Kleine). Dit waren juveniele, subadulte en adulte exemplaren. Het oplopende aantal waarnemingen in dit Natura 2000-gebied was zelfs reden voor de pers om er bovenop te springen. Het fietspad Kraloo-Lhee werd in die periode wel de zeearendboulevard genoemd, omdat vanaf dit pad veel waarnemingen van een Zeearend werden gedaan.

Paarvorming

In voorjaar 2020 werd Bert Lugtmeier opgeschrikt door twee Zeearenden die plotseling opvlogen uit een donker bosvak op landgoed Vossenbergh. Later zag hij ze daar weer: een volwassen vrouwtje en een jong mannetje. Het mannetje had een tak in zijn snavel. Een Havik was echter niet gediend van de aanwezigheid van de arenden en deed verwoede pogingen het paar te verdrijven. Dat leek gelukt, want ondanks veelvuldig zoeken werd er geen arendnest gevonden, niet zo gek gezien de jonge leeftijd van het mannetje (waarschijnlijk 3^e kalenderjaar). De arenden bleven er rondhangen, inclusief aanwijzingen voor overnachtingen. In 2021 maakten twee arenden gezamenlijk gebruik van de regio. Vergelijking van foto's van exemplaren uit de Geeserstroombied, Dwingelderveld en Vossenbergh wees uit dat het meestal om

dezelfde vogels ging. Het paar maakte intensief gebruik van de drie kerngebieden Geeserstream - Vossenberg - Dwingelderveld, maar werd daarnaast ook gezien op het Scharreveld, in het Mantingerzand en bij de Boerenveensche Plassen. Of de dieren die in het Hijkerveld (Diependal) en in de bossen van Hart van Drenthe werden gezien tot hetzelfde paar behoorden, valt niet te zeggen.

HD was in 2021 getuige van een paring op landgoed Vossenberg, het centrum van het activiteitsgebied van dit arendenpaar. Derk ter Heide nam waar dat er in hetzelfde gebied met takken werd gesleept. Omdat de meeste waarnemingen op landgoed Vossenberg werden gedaan, sloot de eigenaar van het landgoed, Het Drentse Landschap, een verstoring wandelpad af in de verwachting dat de vogels zouden gaan broeden. Desondanks werd het hetzelfde liedje als in 2020: geen nest te vinden, geen jongen, maar wel regelmatig waarnemingen van Zeearenden. Daarbij aangetekend dat er buiten de kerngebieden veel bossen en bosjes voorkomen die niet werden uitgekamd. Bovendien had Dirk van Straalen, voorzitter van de Werkgroep Zeearend Nederland, al aangeven dat Zeearenden zeer stiekem kunnen opereren, waardoor een broedgeval of zelfs een broedgebied aan de aandacht ontsnapt.

In de winter van 2021/22 werd het paar – beide inmiddels in volwassen klee – vooral in de Mepper Hooilanden en in het naastgelegen beekdal waargenomen, goed zichtbaar in dode bomen. In de winter jaagden de arenden er veelvuldig op de talrijke ganzen. De goede zichtbaarheid van de twee arenden leidde tot veel verkeer op de in de Mepper Hooilanden aanwezige verharde weg, met opstoppingen, geruzie en verstoring van de arenden tot gevolg. Vandaar dat Staatsbosbeheer met de gemeente Coevorden in overleg ging om te bezien of de weg al dan niet tijdelijk voor gemotoriseerd verkeer kon worden afgesloten. Dat lukte uiteindelijk begin 2022. Tegelijkertijd werd via de media opgeroepen om de Zeearenden met rust te laten met het oog op een mogelijk eerste broedgeval voor Drenthe. Er werd een approep met vrijwilligers, beheerders en handhavers in het leven geroepen om niet alleen verstoring te monitoren en de wet te handhaven, maar ook om waarnemingen te melden en eventuele zoekacties naar een nest te coördineren.

Bizarre ontknoping in 2022

Begin 2022 werden de arenden vaak baltsend waargenomen. De arenden waren vrijwel onafscheidelijk. De meeste waarnemingen werden gedaan in het Geeserstreamgebied. Het feit dat de boswachterij Gees direct grenst aan dit gebied maakte dat het paar hier volop keus had bij het zoeken naar een geschikte nestboom. In dit gebied werd intensief gezocht naar een eventueel nest, evenzo op landgoed Vossenberg, maar zonder resultaat, al was er een waarneming van een individu met een tak in een poot. Wat noordelijker, in Hart van Drenthe en dus buiten de ‘vaste’ regio van de dieren, werd een copulatie gezien. Het Zuid-Drentse paar wordt op 26 maart voor het laatst samen in de regio Geeserstream-Vossenberg-Dwingelderveld gezien, en wel in de Roonboom bij Zwinderen. Hierna leek het paar van de aardbodem verdwenen. Pas tijdens de zomermaanden werd er weer geregeld een individuele Zeearend gezien in het gebied. Daarom was de verrassing des te groter dat de arenden vanaf medio augustus 2022 weer frequent samen werden gezien, vooral op de Vossenberg en in

de Mepper Hoilanden. Beide zaten ook los van elkaar in favoriete bomen in beide gebieden. Op 16 september gebeurde het onverwachte: beide vogels werden luid roepend gezien in gezelschap van een juveniel! Vanaf dat moment werd het paar meerdere keren in gezelschap van het jong gezien. Navraag in de directe omgeving van landgoed Vossenberg, waar het paar voor het eerst met het jong werd waargenomen, wees uit dat het paar mét jong al vanaf eind augustus door omwonenden gezamenlijk was opgedoken. Volgens Dirk van Straalen en Martijn de Jonge betrof het een in 2022 geboren juveniel. Bovendien wees het gedrag van beide adulte dieren op ouderschap. Terug redenerend moet het paar bij een broedduur van ongeveer 40 dagen en 70 tot 90 dagen broedzorg medio mei het ei hebben gelegd. Dat is laat, maar dat komt bij paren die voor het eerst tot broeden komen vaker voor.

Foto 5. Het zeearendenpaar met hun jong op landgoed De Vossenberg, 16 september 2022 (Foto: Hans Dekker). *White-tailed Eagle pair plus fledgling, central Drenthe, 16 September 2022.*

Dat het Zuid-Drentse paar identiek was aan het paar in het Fochteloërveen leek onwaarschijnlijk, omdat het vrouwtje van het Zuid-Drentse paar volledig adult was en die van het veenpaar niet. Voor de zekerheid werd op zondag 18 september in beide gebieden naar de Zeearenden gezocht. In beide gebieden leverde het simultaan een waarneming van het broedpaar met hun jong op, waarmee kan worden geconcludeerd dat het niet om hetzelfde paar ging. Op 12 oktober nam Joop Kleine in het Dwingelderveld een paar met juveniel waar dat gezamenlijk aan het jagen was op ganzen. Dit zou het Zuid-Drentse paar met het jong kunnen zijn geweest. Later die maand werd het paar meerdere keren gezien, vooral op landgoed Vossenberg, waarbij weer baltsgedrag werd vertoond. Ook in het Dwingelderveld werd het paar na 12 oktober vaker gezien, echter nu zonder juveniel.

Discussie

Waar het broedgeval in Noord-Drenthe aan duidelijkheid niets te wensen overliet, nest gelokaliseerd en met zekerheid één jong uitgevlogen, lag dat anders voor Zuid-Drenthe. Het gat in waarnemingen tussen eind maart en midden augustus is groot, zelfs rekening houdend met de minimaal 3000 ha bos die de regio rijk is, met afgelegen bossen en bosjes waar nauwelijks iemand in de buurt komt.

Gezenderde zeearendjongen in Nederland hebben laten zien dat ze al snel na het uitvliegen substantiële omzwervingen kunnen maken; 4 jongen vlogen in 2019 tussen 16 en 29 juni uit en begonnen tussen 21 augustus en 19 september grote uitstappen te maken naar waterrijke gebieden in de wijde omtrek (van Rijn *et al.* 2019). Daarbij konden ze ook weer terugkeren naar de geboorteplaats, of een tijdje rondhangen op plekken waar ook andere Zeearenden verbleven (zoals de Oostvaardersplassen. Dat beeld komt ook naar voren uit de gezenderde jonge Zeearenden van Noord-Duitsland (Engler & Krone 2022). Deze vlogen gemiddeld op 25 juni uit, waarna ze al snel excursies van gemiddeld 8.7 km (met een maximum van 68 km) gingen maken. Eind juli zat 59% van de jongen nog steeds binnen de 300 m van het nest, maar een maand later vertoefde 55% van 12 jongen al op >1 km van het nest. Ze keerden nog geregeld terug naar hun geboorteplek, net als de Nederlandse jongen. Jongen geboren in een waterarme omgeving gingen gemiddeld 26 dagen eerder op stap dan die welke in waterrijke gebieden waren opgegroeid. In Zuid-Finland vlogen jonge Zeearenden gemiddeld op een leeftijd van 79 dagen uit. De dispersie weg van de broedplaatsen begon 2-3 maanden later (Balotari-Chiebao *et al.* 2016), maar kleinere omzwervingen van <1 km werden zichtbaar na ongeveer een maand na het uitvliegen. Dat is behoorlijk wat later dan de vogels in Noord-Kazachstan lieten zien; die begonnen tussen 17 augustus en 8 september al met het vertrek van nestplaatsen, eerst naar watervogelrijke stopovers waar ze een tijd bleven hangen (Bragin *et al.* 2018).

De variatie in gedrag van uitvliegen van jonge Zeearenden is groot. Gemene deler in de beschrijvingen uit de literatuur hierboven is dat de jongen in de periode na het uitvliegen vooral in de eigen regio blijven hangen en vervolgens na een maand of twee à drie de wereld gaan verkennen. Dat past goed bij de geschiedenis van het Zuid-Drentse paar. Wij gaan er daarom van uit dat de vogels daadwerkelijk in de regio hebben gebroed en daar in de broedtijd over het hoofd zijn gezien. In de winter van 2022 en het vroege voorjaar van 2023 zal daarom opnieuw worden gezocht naar de broedlocatie. De bladeren zijn dan in ieder geval van de bomen. Het paar is nog steeds aanwezig en vertoont het gedrag van een broedpaar dat zich opmaakt voor het volgende broedseizoen. Dat biedt zicht op een nieuw broedgeval. Hopelijk weten we dan ook waar. Aan de andere kant is het misschien maar het beste dat niet bekend wordt waar het paar broedt, zodat er ook geen onverlaten in de buurt komen met alle nare gevolgen van dien. Dan blijft het een mysterie.

Dank

Dank aan Herman Feenstra, Alwin Hut, Rinus Dillerop, Jan Schipperijn, Tonnie Sterken, Tessa Weeke, Roelof Blaauw, Bert Lugtmeier, Joop Kleine, Bert Versluys, Erik Bloeming en andere waarnemers, o.a. op Waarneming.nl en in de vrijwilligersgroep in Zuid-Drenthe, voor het delen van hun waarnemingen van de twee paren. Staatsbosbeheer en Het Drentse Landschap worden bedankt voor medewerking. Willem van Manen hielp bij het determineren van prooiresten. Jørn Zeiler determineerde de botten die als prooirest werden gevonden. Peter de Boer hielp met het op naam brengen van de ruiveren. Met Dirk van Straalen van de Werkgroep Zeearend en Martijn de Jonge was er prettig contact over het wedervaren van de arenden in Drenthe. Rob Bijlsma wordt bedankt voor de bezorgservice van relevante literatuur.

Summary

Pot A. & Dekker H. 2023. First breeding of White-tailed Eagles *Haliaeetus albicilla* in Drenthe in 2022. De Takkeling 31: 61-72.

Near Fochtelooërveen, in northern Drenthe, a newly settled White-tailed Eagle (male adult, female 5-cy) built a nest in a sitka spruce *Picea sitchensis* at a height of 23 m (dbh, planted in 1934), in a section of a forestry closed to the public. The nest was located on 2 April, but egg-laying probably had started between 26-28 March (based on back-calculation from chick age later on). On 13 May two downy chicks were seen, but chick number had reduced to a single one by 26 May. This young fledged on 25 July, but was still in the area by 6 October (when just having been fed on the nest, both adults alarm-calling). Prey remains were mainly ducks and geese, but hunting areas remained unknown.

A second pair (both pair members fully adult in 2022) covered the southwestern part of Drenthe, preceded by more or less resident non-breeding eagles from 2018 onwards. Just across the German border a pair had raised 1 and 2 chicks in respectively 2018 and 2019. In spring 2020, an adult female and a 3-cy male were recorded at a small estate nearby, having a conflict with a Goshawk *Accipiter gentilis*. A pair was again recorded on this estate in spring 2021 and 2022, when copulations were recorded and (in 2022) nest-material was seen transported. After 26 March further observations failed to materialise, but by mid-August 2 adults and 1 juvenile suddenly turned up, and stayed till at least 16 September. Although searched for, a nest was not located. Within this region, newly created wetlands attracted many ducks and geese.

Literatuur

- Balotari-Chiebao F. *et al.* 2016. Post-fledging movements of white-tailed eagles: Conservation implications for wind-energy development. *Ambio* 45: 831-840.
- Bragin E.A., Poessel S.A., Lanzone M.J. & Katzner T.E. 2018. Post-fledging movements and habitat associations of White-tailed Sea Eagles (*Haliaeetus albicilla*) in Central Asia. *Wilson J. Ornithol.* 130: 784-788.

- Engler M. & Krone O. 2022. Movement patterns of the White-tailed Sea Eagle (*Haliaeetus albicilla*): post-fledging behaviour, natal dispersal onset and the role of natal environment. *Ibis* 164: 188-201.
- Glutz von Blotzheim U.N., Bauer K.M. & Bezzel E. 1989. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Band 4. Aula Verlag, Wiesbaden.
- Rijn S. van *et al.* 2019. Eerste stappen van jonge Nederlandse Zeearenden *Haliaeetus albicilla* met GPS-GSM zenders. *De Takkeling* 28: 55-61.
- Roder F.E. de & Bijlsma R.G. 2010. Broedgeval van de Zeearend *Haliaeetus albicilla* in de Oostvaardersplassen in 2010. *De Takkeling* 18: 192-196.

Adressen:

AP, Tortelstraat 4, 9331 KJ Norg, aaldrikpot@gmail.com

HD, Mortonhof 42, 7908 AP Hoogeveen, h.dekker@drenthe.nl